

*MOR² төсөлд Ус цаг уур орчны
хүрээлэнгийн оролцоо*

Г.Адьяабадам

1. Монголын бэлчээрийн нийгэм-экологийн систем нь уур амьсгалын өөрчлөлтөнд хир зэрэг эмзэг болохыг судлах

а) Уур амьсгалын өөрчлөлтийн судалгааг MOR² төслийн судалгааны бүс нутгаар хийх:

- Монгол орны уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаар үндэсний эрдэмтэд, судлаачдын хийсэн судалгааны ажиллуудтай танилцаж, ном зүйн жагсаалт, товчлол хийсэн
- Судалгааны бүс нутагт орших цаг уурын станцуудын сар жилийн нийлбэр хур тунадас болон агаарын сарын дундаж температурын олон жилийн түүврийг хийсэн.
- Цаашид цугларсан мэдээнд статистик боловсруулалт хийж, уур амьсгалын өөрчлөлтийг судалгааны бүс нутгаар гаргаж, үнэлгээ өгнө.

1. Монголын бэлчээрийн нийгэм-экологийн систем нь уур амьсгалын өөрчлөлтөнд хир зэрэг эмзэг болохыг судлах

b) Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс цасан бүрхэц, усны нөөц, горимд үзүүлэх нөлөөллийг судлах:

- “Монгол орны гол мөрний цасан бүрхэцийн өөрчлөлтийг хиймэл дагуулын зураг ашиглан үнэлэх” гэсэн сэдвээр магистрийн зэрэг амжилттай хамгаалсан
- Local understanding of hydro-climatic changes in Mongolia (Монголын уур амьсгал ба усны нөөцийн өөрчлөлтийн талаар орон нутгийн хүмүүсийн ойлголт)
- Does the length of station record influence the warming trend that is perceived by mongolian herders near the khangai mountains? (агаарын температурын өөрчлөлтөнд станцын ажиглалтын цувааны урт хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар хийсэн судалгааны ажлын үр дүнг оруулсан)

c) Судалгааны бүс нутаг дахь зарим голуудын урсацыг загварчлах:

- Монголд ашиглаж байгаа урсацын загвар болон хамтрагч талын санал болгох загваруудыг туршиж, тохирох загварыг гаргана.

2. Төсөлд оролцож буй Монгол, Америкийн судлаачид ба оюутнуудад хүн-байгалийн нийлмэл системийн судалгаа хийх чадварыг эзэмшүүлэх

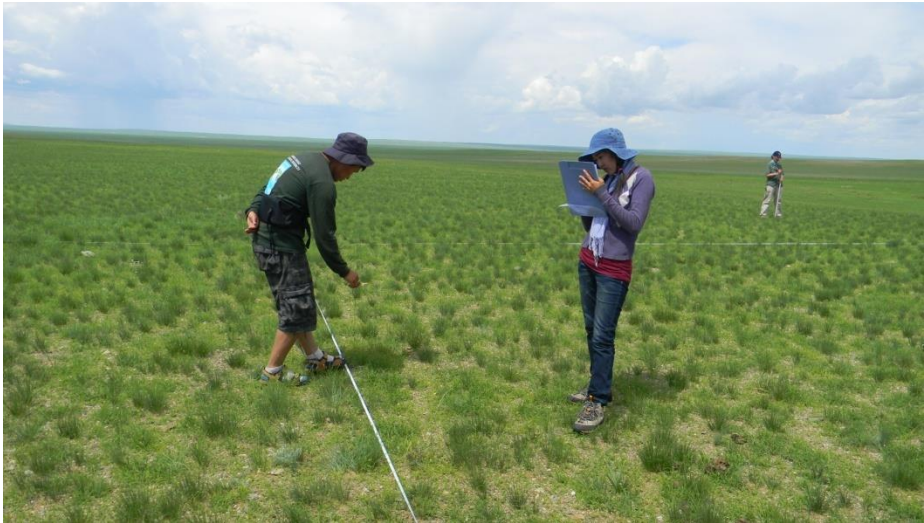

Аман судалгааны мэдээнд тоон болон чанарын анализ хийх чадвар эзэмшинэ

Ганцаарчилсан болон бүлэг хүмүүсийг хамарсан аман болон бичгийн судалгааг авах арга, туршлагатай болж, ярилцлага хийх ур чадвараа нэмэгдүүлж байна

2. Төсөлд оролцож буй Монгол, Америкийн судлаачид ба оюутнуудад хүн-байгалийн нийлмэл системийн судалгаа хийх чадварыг эзэмшүүлэх

Бэлчээрийн ургамлын судалгаа авах талбайг ямар ямар шалгуураар сонгох, талбай байгуулах аргазүйд суралцаж, экологийн суурь судалгааны багажуудтай ажиллах чадвартай болсон.

Метадатанд орох мэдээллүүдийг цуглуулж, тодорхойлох, ургамлын суурь хоорондын хоосон зайг хэмжих, шугам цэгийн арга(LPI), биомасс буюу ургамлын бүрхэцийг тодорхойлох, хөрсний зүсэлтийг хийх, өнгө бүтцийг хэрхэн тодорхойлох зэрэг аргуудыг эзэмшсэн.

